

УДК 811.112.2

РОЗШИРЕННЯ КОМПОНЕНТНОГО СКЛАДУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ- ДЕРИВАТИВ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ ТА ЇХ ЛЕКСИКОГРАФІЧНА ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Людмила Федорівна Васильчук (м. Київ)

ludpolukr@ukr.net

кандидат філологічних наук, доцент кафедри німецької філології і перекладу та прикладної лінгвістики Київського національного лінгвістичного університету (Міністерство освіти і науки України)
 03680, Київ, вул. Васильківська, 73

У статті досліджено трансформації фразеологізмів-дериватів. Суть розширення фразеологізмів-дериватів полягає у внесенні до традиційної структури фразеологізмів-дериватів таких слів чи словосполучень вільного вжитку, які надають фразеологізмові більшої конкретності, наближаючи його до тієї ситуації, в якій він застосовується. Дослідники трансформацій одностайно визнають розширення фразеологізмів-дериватів одним з найчисленніших різновидів модифікацій структурно-семантичного розвитку фразеологізмів-дериватів. Розширення фразеологізмів-дериватів – це різновид структурно-семантичного типу фразеологічних трансформацій, при якому слова вільного вжитку, взаємодіючи з компонентами фразеологізму, потрапляють у традиційну структуру ФО і розширюють її. Здатність ФО до розширення структури свідчить про те, що її компоненти зберігають самостійну лексико-граматичну валентність, нагадуючи цим звичайні слова. Розширення компонентного складу ФО здійснюється двома напрямками: в межах ФО і фраземи – простого речення. Це такий структурно-семантичний спосіб творення фразеологізмів-дериватів, при якому відбувається своєрідна деформація первісної структури ФО. Вона сприяє збагаченню семантики, розширенню семантичного обсягу за рахунок нових компонентів, які можуть уточнювати, посилювати або послаблювати значення фразеологізма-деривата, а також сприяти посиленню, ослабленню або уточненню образності, експресивності і емоційного заряду похідного фразеологізма-деривата.

Ключові слова: трансформації фразеологізмів-дериватів, розширення фразеологізмів-дериватів, структурно-семантичний спосіб.

(Problems of linguistic semantics)

Expansion of component of German phraseological derivatives and their lexicographical presentation (in Ukrainian)
 [Rozshyrennja komponentnogo skladu frazeologizmiv-derivativ u nimec'kij movi ta i'h leksykografichna prezentacija]

© Vasylychuk L. F. [Vasyl'chuk L. F.] ludpolukr@ukr.net

РАСШИРЕНИЕ КОМПОНЕНТНОГО СОСТАВА ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ-ДЕРИВАТОВ В НЕМЕЦКОМ ЯЗЫКЕ И ИХ ЛЕКСИКОГРАФИЧЕСКАЯ ПРЕЗЕНТАЦИЯ

Людмила Федоровна Васильчук (г. Киев, Украина)
ludpolukr@ukr.net

кандидат филологических наук, доцент кафедры немецкой филологии и перевода и прикладной лингвистики Киевского национального лингвистического университета (Министерство образования и науки Украины)
03680, Киев, ул. Васильковская, 73

В статье исследованы трансформации фразеологизмов-дериватов. Суть расширения фразеологизмов-дериватов заключается во внесении в традиционную структуру фразеологизмов-дериватов таких слов или словосочетаний свободного употребления, которые наделяют фразеологизм большей конкретностью, приближая его к той ситуации, в которой он применяется. Исследователи трансформаций единодушно признают расширение фразеологизмов-дериватов одним из самых многочисленных разновидностей модификаций структурно-семантического развития фразеологизмов-дериватов. Расширение фразеологизмов-дериватов – это разновидность структурно-семантического типа фразеологических трансформаций, при котором слова свободного употребления, взаимодействуя с компонентами фразеологизма, попадают в традиционную структуру ФЕ и расширяют ее. Способность ФЕ к расширению структуры свидетельствует о том, что ее компоненты сохраняют самостоятельную лексико-грамматическую валентность, напоминая этим обычные слова. Расширение компонентного состава ФЕ осуществляется по двум направлениям: в рамках ФЕ и фраземы – простого предложения. Это такой структурно-семантический способ создания фразеологизмов-дериватов, при котором происходит своеобразная деформация первоначальной структуры ФЕ. Она способствует обогащению семантики, расширению семантического объема за счет новых компонентов, которые могут уточнять, усиливать или ослаблять значение фразеологизмов-дериватов, а также способствовать усилению, ослаблению или уточнению образности, экспрессивности и эмоционального заряда производного фразеологизма-деривата.

Ключевые слова: трансформации фразеологизмов-дериватов, расширение фразеологизмов-дериватов, структурно-семантический способ.

© Васильчук Л. Ф. [Васильчук Л. Ф.] ludpolukr@ukr.net

Розширення компонентного складу фразеологізмів-дериватів у німецькій мові та їх лексикографічна презентація (Українською) [Расширение компонентного состава фразеологизмов-дериватов в немецком языке и их лексикографическая презентация (На укр. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблеми семантики])

**EXPANSION OF COMPONENT OF GERMAN PHRASEOLOGICAL
 DERIVATIVES AND THEIR LEXICOGRAPHICAL
 PRESENTATION**

Ludmila F. Vasylchuk (Kyiv, Ukraine)
ludpolukr@ukr.net

PhD, assistant professor of German Philology and Translation and Applied Linguistics
 Kyiv National Linguistic University
 (Ministry of Education and Science of Ukraine)
 73 Vasilkovskaya str., Kyiv, Ukraine, 03680

The article is devoted to the transformation of phraseological derivatives. The essence of expanding phraseological derivatives is making the traditional structure of the phraseology, derivatives of such words or expressions of free use, providing more concrete phraseology, bringing it to the situation in which it is applied. The researchers unanimously recognize transformations expansion phraseological derivatives, one of the largest varieties of structural and semantic modifications of phraseological derivatives. expansion phraseological derivatives - a kind of structural and semantic transformations such phraseology in which free speech consumption interacts with components phraseologism fall into the traditional structure of PU and expand it. PU ability to expand the structure indicates that its components remain independent lexical and grammatical valence, recalling these simple words. Expansion component of PU in two directions: within PU and phraseme - simple sentence. This is a structural and semantic way of creating phraseological derivatives in which there is a kind of deformity original structure PU. It contributes to the enrichment of semantics, semantic volume expansion due to new components that can clarify, strengthen or weaken the value of phraseological derivatives, and strengthen, weaken or clarification imagery, expressive and emotional charge derived Idiom-derivatives.

Keywords: transformation of phraseological derivatives, expanding of phraseological derivatives, structural and semantic mode.

Вступ

Стаття присвячена трансформації фразеологізмів-дериватів. Суть розширення фразеологізмів-дериватів полягає у внесенні до традиційної структури фразеологізмів-дериватів таких слів чи словосполучень вільного вжитку, які надають фразеологізмові більшої конкретності, наближаючи його

(Problems of linguistic semantics)

Expansion of component of German phraseological derivatives and their lexicographical presentation (in Ukrainian)
 [Rozshyrennja komponentnogo skladu frazeologizmiv-derivativ u nimec'kij movi ta i'h leksykografichna prezentacija]

© Vasylchuk L. F. [Vasyl'chuk L. F.] ludpolukr@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

до тієї ситуації, в якій він застосовується. Дослідники трансформацій одностайно визнають розширення фразеологізмів-дериватів одним з найчисленніших різновидів модифікацій структурно-семантичного розвитку фразеологізмів-дериватів. Розширення фразеологізмів у фразеології пояснюють здатністю їхньої структури до розгортання за рахунок введення нових компонентів, тобто слів вільного використання [1; 2]. В основі класифікації типів розширення фразеологізмів-дериватів, як правило, лежать відношення поширювача до членів речення, внаслідок чого виділяється атрибутивний, поширювач є означенням до іменного компонента, об'єктний та обставинний, поширювач виконує роль додатка або обставини, що стосується дієслівного компонента фразеологізма-деривата, тип [3, с. 189–308]. Береться до уваги і позиція поширювача стосовно фразеологізму, на основі чого дослідники виділяють препозитивні, інтерпозитивні та постпозитивні розширення фразеологізмів-дериватів [Ошибка! Источник ссылки не найден.]. Цим пояснюється **актуальність статті**.

Мета статті – дослідити розширення компонентного складу фразеологічних одиниць на матеріалі німецької мови.

Об'єктом дослідження слугували фразеологізми-деривати та їх структурно-семантичний розвиток.

Предметом дослідження обрано процес розширення фразеологізмів-дериватів, який є одним з найчисленніших різновидів модифікацій структурно-семантичного розвитку фразеологізмів-дериватів.

Матеріалом дослідження слугують дієслівні й іменні фразеологізми-деривати.

Наукова новизна полягає у виокремленні двох напрямків розширення компонентного складу фразеологізмів-дериватів.

Завдання статті: визначити напрями розширення компонентного складу фразеологізмів-дериватів та проаналізувати їх на конкретних прикладах.

Методи дослідження охоплюють метод фразеологічної ідентифікації, метод компонентного аналізу для виявлення й опису семантичної структури німецьких фразеологізмів-дериватів, а також метод лексикографічної інтерпретації.

Основний зміст

На матеріалі української мови розширення фразеологічних одиниць (далі – ФО) як спосіб трансформації був предметом уваги окремих

© Васильчук Л. Ф. [Васильчук Л. Ф.] ludpolukr@ukr.net

Розширення компонентного складу фразеологізмів-дериватів у німецькій мові та їх лексикографічна презентація (Українською) [Расширение компонентного состава фразеологизмов-дериватов в немецком языке и их лексикографическая презентация (На укр. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблемы семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

дослідників [5; 6, с. 60–62]. А. Г. Мамалига та О. А. Сербенська виділяють цей тип трансформацій фразеологізмів на матеріалі публіцистики, інші фразеологи-україністи лише констатують його наявність, не вдаючись до викладу свого розуміння цього явища.

Німецьким фразеологом було констатовано розширення стійких словесних комплексів за рахунок певних компонентів, що веде до виникнення прислів'їв [7, с. 66]. Наприклад, ФО *sich zwischen zwei Stühle setzen* послужила матеріалом для утворення фраземи *Setze dich nie zwischen zwei Stühle!* Словник Рьоріха пояснює, що фразеологізм *sich zwischen zwei Stühle setzen* – опинитися між двох стільців, повиснути в повітрі, опинитися в непевному становищі, втративши обидві можливості, – використовувався в Німеччині вже в II столітті (в 1250 р. він зустрічається в одній письмовій пам'ятці – пісні Вальтера фон Метце). Пізніше з цієї ФО розвинулись прислів'я з повчальним змістом: *Setze dich nie zwischen zwei Stühlen; Wer auf beiden Stühlen sitzen will, fällt oft mitten durch; Wer auf zwei Stühlen sitzen will, fällt oft durch* [8, с. 1050.2].

Отримані результати

Розширення фразеологізмів-дериватів – це різновид структурно-семантичного типу фразеологічних трансформацій, при якому слова вільного вжитку, взаємодіючи з компонентами фразеологізму, потрапляють у традиційну структуру ФО і розширюють її. Здатність ФО до розширення структури свідчить про те, що її компоненти зберігають самостійну лексико-граматичну валентність, нагадуючи цим звичайні слова. Розширення компонентного складу ФО здійснюється двома напрямками: в межах ФО і фраземи – простого речення. Це такий структурно-семантичний спосіб творення фразеологізмів-дериватів, при якому відбувається своєрідна деформація первісної структури ФО. Вона сприяє збагаченню семантики, розширенню семантичного обсягу за рахунок нових компонентів, які можуть уточнювати, посилювати або послаблювати значення фразеологізма-деривата, а також сприяти посиленню, ослабленню або уточненню образності, експресивності і емоційного заряду похідного фразеологізма-деривата. Слід зауважити, що фразеологічній деривації підлягають ФЗ двох типів: дієслівні й іменні ФЗ. Для дієслівних ФЗ характерні: варіювання, відокремлення компонентів і розширення компонентного складу [9, с. 89]. Для іменних ФЗ властиві варіювання іменних компонентів і розширення лексичного складу.

(Problems of linguistic semantics)

Expansion of component of German phraseological derivatives and their lexicographical presentation (in Ukrainian)
[Rozshyrennja komponentnogo skladu frazeologizmiv-derivativ u nimec'kij movi ta i'h leksykografichna prezentacija]

© Vasylychuk L. F. [Vasyl'chuk L. F.] ludpolukr@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
 [Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

Варіювання дієслівних компонентів у дієслівних ФЗ відбувається у двох напрямках: а) варіювання синонімічних дієслів поза ФЗ *die Spreu vom Weizen sondern – die Spreu vom Weizen scheiden*; б) варіювання не-синонімічних дієслів поза ФЗ *etw. an die große Glocke hängen – etw. an die große Glocke geraten*.

Варіювання субстантивних компонентів у дієслівних ФЗ відбувається по лінії синонімічних *die Wut im Bauch haben – die Wut im Balg haben* і метонімічних зв'язків (частина – ціле) *ins Wasser fallen – in den Brunnen fallen*.

В іменних ФЗ варіюються іменні компоненти-синоніми і не-синоніми поза ФЗ *affenartige Beweglichkeit – mit affenartiger Geschwindigkeit; unter aller Kanone – unter aller Sau*.

Розглянемо розширення компонентного складу фразеологізмів-дериватів у межах самих фразеологізмів-дериватів. Розширення компонентного складу усталеного словесного комплексу (далі – УСК) полягає в тому, що в компонентний склад УСК (усталені словосполучення – далі: УС чи фраземи – далі: ФЗ) вводяться нові слова, які грають роль своєрідних підсилювальних експресивних часток. Розширенню компонентного складу підлягають дієслівні й іменні ФЗ. У межах дієслівних ФЗ на першому ступені відбувається розширення компонентного складу ФЗ: ФЗ→ФЗ, на другому – відокремлення серединних компонентів ФЗ: ФЗ→ФЗ. Наприклад, за даними словника Кюппера [10, с. 275] ФЗ *in Saus und Braus leben* – “жити в своє задоволення”, “жити в багатстві” з'явилися у кінці XVII ст. шляхом розширення компонентного складу ФЗ *in dem Saus leben*.

У сучасній мові ФЗ *in Saus und Braus leben* властива розмовній мові, про що свідчать відповідні помітки в усіх словниках. Таким чином, поява цієї ФЗ відбувається на першому ступені за фразеомоделлю ФЗ→ФЗ.

Словники реєструють ФЗ *Saus und Braus* “безшабашне життя, вихор насолоди”. Виходячи з пояснень словників про походження ФЗ *in Saus und Braus leben* і порівнюючи лексико-семантичне наповнення обох ФЗ, приходимо до висновку, що *in Saus und Braus* утворилася шляхом відокремлення серединних компонентів ФЗ *in Saus und Braus leben*. Утворення відбувається на другому ступені за фразеомоделлю ФЗ→ФЗ.

У межах дієслівних ФЗ має місце також трьохступенева лінійна деривація: ФЗ→ФЗ→ФЗ→УС. Розширення компонентного складу ФЗ на першому ступені відбувається за фразеомоделлю: ФЗ→ФЗ. Для другого ступеня характерне варіювання іменних компонентів ФЗ: ФЗ→ФЗ.

© Васильчук Л. Ф. [Васильчук Л. Ф.] ludpolukr@ukr.net

Розширення компонентного складу фразеологізмів-дериватів у німецькій мові та їх лексикографічна презентація (Українською) [Расширение компонентного состава фразеологизмов-дериватов в немецком языке и их лексикографическая презентация (На укр. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблеми семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
 [PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

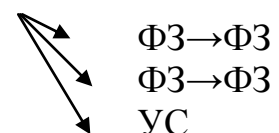
<http://philology.knu.ua/node/318>

Розширення компонентного складу в межах простого речення за фразеомоделлю: ФЗ→УС відбувається на третьому ступені. Наприклад, за свідченням словника [11, с. 263, 283.] ФЗ *Haare auf den Zähnen haben* першочергово стосувалася чоловіків, які захищають свою чоловічу гідність, особливо перед жінками: *Er hat Haare auf den Zähnen*. ФЗ утворилась на основі ФЗ *Haare haben* – ‘бути повним чоловічої гідності’. Звідси бере початок поширений вираз *Haare auf der Zunge haben*. Таким чином, ФЗ *Haare haben*, розширивши свій компонентний склад і своє образне мотивування, стає ФЗ *Haare auf der Zunge haben*. Це утворення відбувається на першому ступені фразеомоделі ФЗ→ФЗ.

На другому ступені іменний компонент “*Zunge*” варіюється з компонентом “*Zähne*” і на другому ступені утворюється ФЗ *Haare auf den Zähnen haben* – ‘бути сильним чоловіком’, “*ein vollkräftiger Mann sein*” – ‘якщо волосся росте в нього на язиці і між зубами, то він дуже сильний чоловік’. У подальшому значення ФЗ отримує нове образне мотивування і семантичний зсув у бік абстракції: ‘бути енергійним’ – *energisch sein*. Потім відбувається новий розвиток значення з підвищеною конотацією: ‘бути грубим, зубатим, бійким на язик, не боятися висловитися, бути готовим постояти за себе словом’.

Збірник прислів’їв реєструє прислів’я *Ein Haar auf den Zähnen wiegt tausend auf dem Kopfe auf* – ‘одна волосина на зубах важить більше ніж тисяча на голові’. Її можна розглядати як фразеологічний неологізм зі структурою речення. Вихідне поняття ‘бути мужнім’, представлене в семантичній структурі першої частини прислів’я “*ein Haar auf den Zähnen*” підкреслюється протиставленням “*tausend auf dem Kopfe*” і експліціюється в лексико-граматичній структурі УС через його конкретизацію. Утворення відбувається на третьому ступені шляхом розширення компонентного складу ФЗ за фразеомоделлю: ФЗ→УС.

У межах іменних ФЗ спостерігається одноступенева лінійна деривація: ФЗ→ФЗ та двоступенева об’ємна деривація: : ФЗ→ФЗ

У обох типах досліджуваних ФЗ поряд із варіюванням повнозначних компонентів спостерігаються такі варіації компонентного складу: 1) варіація

(Problems of linguistic semantics)

Expansion of component of German phraseological derivatives and their lexicographical presentation (in Ukrainian)
 [Rozshyrennja komponentnogo skladu frazeologizmiv-deryvativ u nimec'kij movi ta i'h leksykografichna prezentacija]

© Vasylychuk L. F. [Vasyl'chuk L. F.] ludpolukr@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

прийменників: *j-n am (beim) Schlafittchen packen, nehmen*; 2) варіація дієслів кореневого, афіксального, складного *j-n zum Tempel hinaustreiben – j-n zum Tempel hinausjagen, hinaussschmeißen, j-n aus dem Tempel raushauen, rauswerfen*. Ці варіації супроводжують процес варіювання дієслівних і іменних ФЗ. Зміна словоформи іменних компонентів може проходити самостійно і веде до утворення одноструктурних фразеологічних варіантів *einen Stein statt Brot geben – Steine statt Brot geben*. Варіювання компонентів і варіації матеріального складу ФЗ як різновид процесу фразеологічної деривації пов'язані з проблемою синонімії і варіативності у фразеології. У результаті варіювання дієслівних, субстантивних і ад'єктивних (що не є продуктивним) компонентів утворюються фразеологічні синоніми і варіанти ФЗ. Фразеологічні синоніми і варіанти-деривати мають однакову синтаксичну структуру з продукуючими ФЗ. Основна їх семантична відмінність від продукуючих ФЗ пролягає по лінії або відтінків значення, або експресивності і синтаксичної сполучуваності.

Виокремлення компонентів ФЗ, як спосіб утворення ФЗ, за своїми структурно-семантичними особливостями має загальні риси з відокремленням компонентів УФ. Цьому способу властива одна особливість: становлення ФЗ-дериватів у результаті відокремлення компонентів ФЗ пов'язане з синонімією і варіантністю, а також із розширенням лексико-семантичної сполучуваності продукуючої ФЗ і утвореного ФЗ-деривата. Відокремлювані компоненти відокремлюються і водночас абстрагуються у своєму значенні від конкретних дієслів, іменників і інших частин мови і одночасно зберігають із ними зв'язок. ФЗ-деривати, утворені в результаті відокремлення компонентів ФЗ, співвідносяться з продукуючими ФЗ як їх синоніми та варіанти.

Відокремлення компонентів ФЗ може бути основою для інших способів утворення ФЗ – варіювання, розширення компонентів ФЗ. Цей спосіб не відрізняється високою продуктивністю, але він активний у дериваційному процесі. Утворення відбувається в одно- і двоступеневій лінійній деривації за фразеомоделями: ФЗ→ФЗ; ФЗ→ФЗ→ФЗ.

Висновки

Можна зробити наступні висновки про те, що розширення компонентного складу ФЗ відбувається у двох напрямках: у межах ФЗ і УФ-простого речення. Розширення компонентного складу ФЗ – такий

© Васильчук Л. Ф. [Васильчук Л. Ф.] ludpolukr@ukr.net

Розширення компонентного складу фразеологізмів-дериватів у німецькій мові та їх лексикографічна презентація (Українською) [Расширение компонентного состава фразеологизмов-дериватов в немецком языке и их лексикографическая презентация (На укр. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблеми семантики])

PROBLEMS OF SEMANTICS, PRAGMATICS AND COGNITIVE LINGUISTICS
[PROBLEMY SEMANTYKY, PRAHMATYKY TA KOHNITYVNOI LINGVISTYKY]

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine

<http://philology.knu.ua/node/318>

структурно-семантичний спосіб утворення ФЗ, при якому відбувається своєрідна деформація первинної структури ФЗ. Вона сприяє збагаченню семантики, розширенню змістового об'єму за рахунок нових компонентів, які можуть уточнювати, підсилювати чи послаблювати значення ФЗ, а також сприяти підсиленню, послабленню чи уточненню образності, експресивності та емоціонального заряду похідної ФЗ. Розширенню компонентного складу підлягають дієслівні й іменні ФЗ.

Перспективи подальших наукових розвідок

Розширення компонентного складу ФЗ – продуктивний спосіб утворення ФЗ. На його основі утворюються похідні ФЗ шляхом варіювання компонентів ФЗ та іншими способами. Для розширення компонентного складу в межах ФЗ характерні одно-, дво- і трьохступеневі лінійні і двоступеневі об'ємні деривації, що може слугувати вихідним матеріалом для подальших наукових розвідок у цьому та інших нових наукових ракурсах.

Література

1. *Амосова Н. Н.* Основы английской фразеологии. / Наталья Николаевна Амосова. – Л. : Изд-во Ленинградск. ун-та, 1963. – 208 с.
2. *Вакуров В. Н.* Основы стилистики фразеологических единиц: на материале современного фельетона / Владимир Николаевич Вакуров – М. : Изд-во Московск. ун-та, 1983. – 175 с.
3. *Бакина М. А.* Общеязыковая фразеология как выразительное средство современной поэзии / М. А. Бакина // Языковые процессы в современной русской поэзии. – М. : Наука, 1982. – С. 189–308.
4. *Бойко О. В.* Приемы реализации экспрессии устойчивых словесных комплексов в сатирико-юмористических жанрах (в сопоставлении с украинским языком): автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филол. наук : 10.02.01 / О. В. Бойко ; Днепропетровск. гос. ун-т. – Днепропетровск, 1984. – 24 с.
5. *Білоноженко В. М.* Словник фразеологізмів української мови / В. М. Білоноженко та ін. [уклад.]; В. О. Винник [відп. ред.]. – К. : Наукова думка, 2003. – 1098 с.
6. *Чабаненко В. А.* Стилiстичне увиразнення фразеологізмiв / В. А. Чабаненко // Укр. мова i лiт. в шк. – 1981. – № 9. – С. 60–62.
7. *Seiler F.* Das deutsche Sprichwort / F. Seiler. – Strassburg : Verlag von Karl J. Trübner, 1918. – 8. – 77 S. – С. 66

(Problems of linguistic semantics)

Expansion of component of German phraseological derivatives and their lexicographical presentation (in Ukrainian)
[Rozshyrennja komponentnogo skladu frazeologizmiv-derivativ u nimec'kij movi ta i'h leksykografichna prezentacija]

© Vasylichuk L. F. [Vasyl'chuk L. F.] ludpolukr@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ ТА КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ
[ПРОБЛЕМЫ СЕМАНТИКИ, ПРАГМАТИКИ И КОГНИТИВНОЙ ЛИНГВИСТИКИ]

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна
[Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Украина]

<http://philology.knu.ua/node/318>

8. *Röhrich L.* Lexikon der sprichwörtlichen Redensarten: in 3 Bd / L. Röhrich. – 7 Aufl. – Freiburg-Basel-Wien: Herder-Verlag, 2004. – Bd 1 : A-H – 638 S.; Bd. 2. : H-S – S. 1273 ; Bd. 3 : S-Z – 1910 S.
9. *Денисенко С. Н.* Фразообразование в немецком языке / Фразеологическая деривация как системный фактор фразообразования / Софія Никифорівна Денисенко. – Львов : Издательское объединение "Вища школа", 1988. – 195 с.
10. *Küpper H.* Wörterbuch der deutschen Umgangssprache / H. Küpper. – Ernst Klett Verlag für Wissen und Bildung GmbH, Stuttgart, 1987. – 959 S.
11. *Deutsches Wörterbuch* v. H. Paul. Siebente Auflage, bearbeitet v. A. Schimer. – Halle / Saale : 1960. – с. 501.

Reference

1. Amosova N. N. Osnovy anglijskoj frazeologii. / Natal'ja Nikolaevna Amosova. – L. : Izd-vo Leningradsk. un-ta, 1963. – 208 s.
2. Vakurov V. N. Osnovy stilistiki frazeologicheskikh edinic: na materiale sovremennogo fel'etona / Vladimir Nikolaevich Vakurov – M. : Izd-vo Moskovsk. un-ta, 1983. – 175 s.
3. Bakina M. A. Obshhejazykovaja frazeologija kak vyrazitel'noe sredstvo sovremennoj poezii / M. A. Bakina // Jazykovye processy v sovremennoj russkoj poezii. – M. : Nauka, 1982. – S. 189–308.
4. Bojko O. V. Priemy realizacii jekspressii ustojchivyh slovesnyh kompleksov v satiriko-jumoristicheskikh zhanrah (v sopostavlenii s ukrainskim jazykom) : avtoref. dis. na soiskanie uchen. stepeni kand. filol. nauk : 10.02.01 / O. V. Bojko ; Dnepropetrovsk. gos. un-t. – Dnepropetrovsk, 1984. – 24 s.
5. Bilonozhenko V. M. Slovník frazeologizmiv ukrains'koi movi / V. M. Bilonozhenko ta in. [uklad.]; V. O. Vinnik [vidp. red.]. – K. : Naukova dumka, 2003. – 1098 s.
6. Chabanenko V. A. Stilistichne viraznennja frazeologizmiv / V. A. Chabanenko // Ukr. mova i lit. v shk. – 1981. – № 9. – S. 60–62.
7. *Seiler F.* Das deutsche Sprichwort / F. Seiler. – Strassburg : Verlag von Karl J. Trübner, 1918. – 8. – 77 S. – C. 66
8. *Röhrich L.* Lexikon der sprichwörtlichen Redensarten: in 3 Bd / L. Röhrich. – 7 Aufl. – Freiburg-Basel-Wien: Herder-Verlag, 2004. – Bd 1 : A-H – 638 S.; Bd. 2. : H-S – S. 1273 ; Bd. 3 : S-Z – 1910 S.
9. *Denisenko S. N.* Frazoobrazovanie v nemeckom jazyke / Frazeologicheskaja derivacija kak sistemnyj faktor frazoobrazovanija / Sofija Nikiforivna Denisenko. – L'vov : Izdatel'skoe ob#edinenie "Vishha shkola", 1988. – 195 s
10. *Küpper H.* Wörterbuch der deutschen Umgangssprache / H. Küpper. – Ernst Klett Verlag für Wissen und Bildung GmbH, Stuttgart, 1987. – 959 S.
11. *Deutsches Wörterbuch* v. H. Paul. Siebente Auflage, bearbeitet v. A. Schimer. – Halle / Saale : 1960. – с. 501.

© Васильчук Л. Ф. [Васильчук Л. Ф.] ludpolukr@ukr.net

Розширення компонентного складу фразеологізмів-дериватів у німецькій мові та їх лексикографічна презентація (Українською) [Расширение компонентного состава фразеологизмов-дериватов в немецком языке и их лексикографическая презентация (На укр. яз.)]

(Проблеми семантики [Проблеми семантики])